

Správa z veľkoplošného monitoringu veľkých šeliem - Správa CHKO Kysuce

Úvod

V dňoch od 23. do 26. februára 2017 sa uskutočnil v dlhoročnej spolupráci so Správou CHKO Beskydy veľkoplošný monitoring veľkých šeliem. V kompetenčnom území Správy CHKO Kysuce bola zameraná pozornosť na orografické celky v priamom susedstve s Moravou, resp. s Českou republikou: Javorníky, Turzovská vrchovina, Moravsko-sliezske Beskydy, Jablunkovské medzihorie a čiastočne územie Kysuckých Beskýd, susediace priamo s Poľskou republikou. Celkovo sa v tomto čase prešlo 31 mapovacích transektov s celkovou dĺžkou 310 km. Monitoringu sa zúčastnili hlavne dobrovoľníci, ale aj profesionálni pracovníci Štátnej ochrany prírody SR a členovia o.z. Karpatská divočina a Hnutí DUHA (ČR). Celkovo sa monitoringu zúčastnilo 20 mapovateľov.

Priebeh monitoringu a výsledky

Meteorologické javy pár dní pred samotným monitoringom nenasvedčovali tomu, že by v danom termíne mohli byť ideálne podmienky na stopovanie veľkých šeliem. Dážď a oteplenie spôsobili roztopenie snehovej pokrývky, niekde čiastočné, inde úplné. Južne orientované svahy Javorníkov boli úplne roztopené pod nadmorskú výšku zhruba 750 m n. m. Prvé dva dni samotného mapovania prebiehali v teréne s nálezmi hlavne starých, čiastočne roztopených stopových dráh šeliem a trusu. Z 24. na 25. februára sa ochladilo a cez noc spadlo max. do 1 cm nového snehu. Tieto podmienky nám umožnili ďalšie dva dni monitoringu stráviť v teréne s nálezmi čerstvých stôp, z ktorých v podstate možno niečo načrtnúť nielen o prezencii či absencii jedincov v území, ale aj ich početnosti. Z materiálu pre potravnú a DNA analýzu rysa bolo nájdených a zozbieraných 6 vzoriek, z toho 5 x trus, 1x moč. V zásadnej miere nám so stanovením počtu jedincov rysa ostrovida v monitorovanom území pomohli informácie z fotopascí, ktoré nám sprostredkoval Michal Bojda (Hnutí DUHA).

Ursus arctos

Celkovo bolo z monitorovaného územia zaznamenaných 8 rôznych stopových dráh. Len jedna bola čerstvá, ostatné staršieho dáta. Čerstvá stopová línia dvoch jedincov (vodiacej medvedice a mláďaťa) bola zaznamenaná na úpätí Kykuli v Kysuckých Beskydoch. Staršie stopy boli sústredené hlavne v oblasti katastrov Papradno a Štiavnik. Jedna stopová dráha bola a síce mimo termín monitoringu zaznamenaná v blízkosti PR Čertov v k. ú. Lazy pod Makytou. Jeden neistý údaj máme registrovaný tiež z obdobia mimo monitoringu z k. ú. obce Lysá pod Makytou (lokalita mimo kompetencií CHKO Kysuce). Tesne pred samotným monitoringom vznikla i prvá škodová udalosť v tomto roku, kedy medveď hnedý poškodil úle v k. ú. obce Papradno. Z dátumov jednotlivých výskytov stopových dráh je možno usudzovať, že celkový počet jedincov medveďa hnedého v monitorovanom území sú 4 ex. Vodiaca medvedica s mláďaťom na okraji Kysuckých Beskýd a 2 jedince z oblasti Javorníkov. Pre 100%-tné potvrdenie 2 jedincov v Javorníkoch nebola možnosť vzhľadom k prebiehajúcemu topeniu snehu domapovať, resp. ďalej sledovať prípadný výskyt pobytových znakov v území. Ďalšie údaje z fotopascí či z mapovaní na ktoré sa spoliehame, môžu verifikovať túto skutočnosť. Je

potrebné uviesť i to, že už druhý rok po sebe, minimálne jeden medveď v oblasti Javorníkov hibernoval, čo nie je v tejto oblasti samozrejmosťou.

Lynx lynx

Pobytové znaky rysa ostrovida v monitorovanom území CHKO Kysuce boli zaznamenané v najväčšom počte. Celkovo bolo zistených 18 stopových dráh, z toho 8 čerstvých a 8 staršieho dáta. 7 z 8 čerstvých stopových dráh sa nachádzalo v k. ú. obcí Štiavnik a Petrovice s presahom do Papradna a Kolárovic. 1 čerstvá stopová dráha bola zistená na transekte v k. ú. Klokočov. Z porovnaní smerov čerstvých stopových dráh a časového sledu záznamov i z doplňujúcich informácií z fotopascí vychádza, že počas monitorovacieho obdobia sa v rámci celého monitorovacieho územia (CHKO Kysuce + CHKO Beskydy) pohybovalo 7 až 8 jedincov rysa ostrovida. Zvýšená mobilita je v tomto období podmienená reprodukčným obdobím rysa. Okrem adultných a subadultných jedincov sa v území pohybuje i vodiaca samica s dvomi mláďatami.

Canis lupus

Počas monitoringu boli zaznamenané 2 stopové dráhy vlka dravého. Jedna čerstvá, overená v k. ú. Skalité. Druhá neoverená v k. ú. obce Petrovice. V Petroviciach bola v čase pred monitoringom i potom zistená strhnutá vysoká i srnčia zver. Zatiaľ celkový zistený počet 6 ks vysokej a 2 ks srnčej zveri. Pri niektorých z nich bolo potvrdené, že išlo o korisť vlka dravého. Ďalšie z nich boli už v takom stave, že nebolo možné podľa požeru identifikovať o akého predátora išlo. Zo dňa 24.2. existuje síce nekvalitný záber z fotopasce, ktorá bola umiestnená pri jednom z kadáverov, ale s určitou pravdepodobnosťou, v spojitosti s kadávermi i s informáciami „z druhej ruky“, sa dá tvrdiť, že v území sa pohybujú vlci (poľovnícky údaj - 3 jedince). Ich reálna početnosť je však veľkou neznámou, tak isto aj ich súčasná poloha. Opäť neskorý termín monitoringu (roztopený sneh) neumožnil ďalšie dohľadanie potrebných informácií z terénu, pre stanovenie počtu jedincov vo svorke. Potrebné ďalšie mapovanie pobytových znakov počas roka + inštalácia fotopascí.

Felis silvestris

V monitorovanom území neboli v čase mapovania zaznamenané pobytové znaky mačky divej.

Druh	Počet (100%-tne potvrdený údaj)	Počet (nepotvrdený údaj)	Σ
<i>Ursus arctos</i>	3	1	3+1?
<i>Lynx lynx</i>	7	1	7+1?
<i>Canis lupus</i>	2	3?	2+3?
<i>Felis silvestris</i>	0	0	0

Tab. 1 Sumár výskytových dát za Správu CHKO Kysuce. *Lynx lynx* – výskytové dáta za celé monitorované územie (CHKO Kysuce + CHKO Beskydy).

Záver a odporúčania

Aj napriek nie ideálnym podmienkam, ktoré prevládali počas monitoringu veľkých šeliem sa dá povedať, že 13. ročník monitoringu bol úspešný. Opäť sa potvrdilo, že aj západná časť územia CHKO Kysuce, je ideálna pre život vlka, medveďa a hlavne rysa. Tento fakt nám bol známy už v minulosti, problém však spočíva v celkovej udržateľnosti hlavne vlka a medveďa v území. Je to spôsobené vysoko pravdepodobne synergickým vplyvom: hlavne bariérových prvkov / nízkej a naďalej sa znižujúcej priepustnosti krajiny, zvýšenej intenzity dopravy a pytliactva.

Pre zväčšenie efektivity mapovania a zvýšenie objektivity výsledných dát, navrhujeme Správe CHKO Beskydy niekoľko zmien v metodike mapovania:

1. Znížiť počet monitorovacích dní zo štyroch na ideálne jeden, resp. dva dni, v prípade ak by nebolo možné získať dostatočné množstvo mapovateľov.
2. Posunúť termín mapovania na skorší dátum. Ako bolo vyššie spomenuté, miestami roztopený sneh na rozsiahlych plochách, najmä v Javorníkoch (ale nielen tam) bol nevhodným predpokladom na kvalitný monitoring a zároveň nebola možnosť dodatočne overovať údaje v teréne, ktoré boli neisté (rozmazané fotky, fotky bez mierky, nedostatok fotografií k jednotlivým záznamom, ťažšie identifikovateľné staršie stopy,...).
3. Vhodné by bolo navrhnúť aj alternatívny dátum k oficiálnemu dátumu monitoringu, aby sa tak dalo lepšie „trafiť“ do vhodných terénnych podmienok.

Poďakovanie

Poďakovanie patrí všetkým zúčastneným. Monitoring veľkých šeliem by sa nezaobišiel predovšetkým bez pomoci dobrovoľníkov, ktorí prechádzali svoje transekty počas víkendu a ktorých účasť zabezpečoval za Javorníky Richard Pekara. Vďaka patrí i členom občianskeho združenia Karpatská divočina. Poďakovanie smerujeme aj Michalovi Bojdovi z Hnutí DUHA za doplnenie výskytových dát rysov z fotopascí a účasť na samotnom monitoringu. Na záver patrí poďakovanie riaditeľovi Správy CHKO Kysuce a Štátnej ochrane prírody v B. Bystrici za časopriestorové a čiastočné dopravné zabezpečenie monitoringu.

Príloha mapa:

„Veľkoplošný monitoring veľkých šeliem v spolupráci s CHKO Beskydy (ČR) – výsledky za Správu CHKO Kysuce (územie SR) 23. – 26.2.2017“

Spracoval: RNDr. Peter Drengubiak

Správa CHKO Kysuce

Obrazová príloha - výber:

Foto: R.Pekara (*Lynx lynx*)

Foto: M.Urík (*Lynx lynx*)

Foto: M.Tóthová (*Ursus arctos*)

Foto: P.Drengubiak (*Ursus arctos*)

Foto: B.Machciník (*Lynx lynx*)

Foto: P.Drengubiak (*Canis Lupus*)

Foto: Z.Václavová (*Lynx lynx*)

Foto: Z.Václavová korisť (*Lynx lynx*)

Foto: M.Bojda (*Lynx lynx*)